קיג: פרת חטאת פרק ארבעה עשר זבחים

עין משפט נר מצוה

מז א מיי' פ"ח מהלכות מעה"ק הלכה יא:

שינויי נוסחאות

א) איתביה ר"ל לר"י (ש"ס): ב) כמתני' וש"מ נוסף ברותחין קלקלו בשכבת זרע, וברותחין נידונו כתיב הכא וישובו כו'. ופי' הגיר' גר"ה יג ע"ל ובמקדרין קח ע"ב: ג) כמתני' ומתני' דימא. ופי' תוס' כתן כב: ד) ל"ל בי מרבעתא (ש"ס): ה) נכ"ב אימת בוסתא. ופ"ש נרבנים ופוס', וכן מוסת גרס"י מנהדרין לח ע"ב ד"ה בוסתא. וקלת ל"ע ר"י דבסת (הגר"ב), ובס"מ גרים בכא. בגמ' ובגרס"י: ו) מוסת ראש מתתן (ש"ס): ז) כמתני' נצטנעו צידי התיבה. וכן מגמת מרש"י (ר"ש). [ומוסת ר"מוס' מגרס"י הוא מהפירוש. ל"ל): ח) פש חמן מיהא דאמר ר"ל כו' (ש"ס): ט) נצטללו לשם (ש"ס ד"ע בגר"ב), וכ"ה בשפת קיג ע"ל): י) נ' כ"ש קחזינן דקאי. עד תלתא דרי הוא דקאי. א"ר אמי בו'. כ"ה קחזינן דקאי עד תלתא דרי. הוא דאמר כר' אמי דאמר בל כו' (ב"ש ור' (ר"ש): יא) כקלת כמ"ר בגיר' כאילו אוכל שקצים ורמשים וכפלת לתמ' (ר"ש), וכן מגמת מרש"י וכן נגון דוד המכול אינם אומרים הם כי אמתנו בגיר בל נת (ר"ש), ופ' רש"י שבת קג ע"ב ומגהרש"ל שם דמ"ש בזר: יב) נ' ס"מ וכן שעיר המשתלח. שעיר המשתלח לאו ראוי לפתח אהל מועד הוא והתניא או קרבן כו'. ופי' כתוס שלמ"ה: יג) הגי' כמ"כ כך היא אוציא הקדש בדק הבית שאינו בא אל אהל מועד ולא אוציא רובע ונרבע כו'. ת"ל להקריב. הכשרים ליקרב. אוציא את אלו שאינם כשרים ליקרב ולא אוציא שעיר המשתלח. ת"ל לה' המיוחדים לשם יצאו אלו שאין מיוחדים לשם. והקושיא נמצא שעיר המשתלח לא המתינו מן ולא פתח אהל מועד נ' הכיתו רק נדרן קנה לתרומת לה' המיוחדים לשם. ומכמתינין מתנינו שעיר המשתלח מפסוק ולא פתח אהל מועד. ופי' רש"ן (הגר"ב): יד) ביומא ובתמורה הגיר' אי קרבן. וש"ס בפרש"י (הגר"ב): טו) לבא לפתח אהל מועד כל"ל (ש"ס): טז) ראויין לפתח אהל מועד כל"ל (ש"ס): יז) כ"ל לרבות (ר"ר). עי' דקדק. אבל ביומא ובתמורה מוכח דנרסי' להוציא כלפניו. וכן מוכח מרש"י לפנינו (נרבנים). והכתבים מפקי כסגיר' דגיר' מטוכסת דאכתים מלמנה לי פ"ים מלרוכה. ופי' לח"מ תמרכנת המצנה שם וכנכ"ר ול"ק ומאר מפרקים: יח) מאל פתח (ב"ר ובגיר' ר"ש): יט) מבול בלומר כל אשר ביבשה לאפוקי דגים שבים כל"ל, והכ"ל (ש"ס): כ) ל"ל היינו (ש"ס): כא) בוריות. קטנים הכניסם כל"ל (ר"ש): כב) כתן הקמ"ד ומה"ד דימא (ר"שמ"ר), ופי' לעיל לות נ: כג) ל"ל אורך משך (ר"ש): כד) גיל' יעב"ץ בין קרנו. (ולקמ' נראה דר"ל דל"ג של ראשון): כה) תיבות וסבר דוודון ליתא בכתב"ר: כו) כבא כמו כיבוי דרעיתא (ר"ש). ולפנינו כעירוכין כבוורי דראתא: כז) נראה דל"ג כל הקושיא ויתיתין, והטעם עי' נתוס' קדושה: כח) עמדו (נתה"ר): כט) כתמ"ר וכ"ש נוסף ראין עשרה מתקיים. ל"ל אין עשרה מתקיימים (ש"ס): ל) אבל לפי ענין (ב"ש): לא) עתידין לבא אל פתח אהל מועד (ש"ס): לב) מתרמי לשם חטאת (ש"ס): לג) ל"ל לאחר (ר"ש): לד) נרבנים שם לפנינו נוסח אורזילא בר יומא. ומפרש רש"ס כן יום אחר. ומלוי כוונת הנוס' לבא לפתח שם דף עד ע"ב אורזילי דימא. ופי' רבינו נתוס' דמפרש ראמים שבים. ול"ע. יש לגרים נתוס' למוכח אבל מתפיס תמימין לבדק הבית קיימא למוכח כדאמרינן בסוף תמורה כו' כל"ל (צ"ק): לה) ל"ל דימכרי (באה"מ):

מסורת הש"ס

א) (ר"ה יב. סנהדרין קח.): ועי' ירושל' סנהדרין פ"י ה"ג. ב) סנהדרין קח. קידושין יג. ג) ר"ה עב: ע"ש. ד) ר"ה יב. סנהדרין קח: ועיין ירושלמי סנהדרין פ"י ה"ג. ה) [שבת קיג: ע"ש בגרי' ר"ל ורי"ש סיקפן ירושל' ברכות פ"ד ה"א. ו) [שבת קיג:]. ז) [יומא סג: תמורה ז: יג.] מ"כ אחרי פרק ר' הינו הדבר. ח) [עי' מר' יומא סג: ד"ה יכל].

תורה אור השלם

1. כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו:
2. ויזכר אלהים את נח ואת כל חיה ואת כל הבהמה אשר אתו בתבה ויעבר אלהים רוח על הארץ וישכו המים:
בראשית ח. א
3. ויהלו את הגן את העץ אשר הבין למרבלי ואת המלך שבבה: אסתר ב. ו
4. ואל פתח אהל מועד לא הביאו להקריב קרבן ליהוה לפני משכן יהוה דם יישבר לאיש ההוא דם שפך ונכרת האיש ההוא מקרב עמו:
ויקרא יז. ד
5. ונקרב את קרבן יהוה איש אשר מצא כלי זהב אצעדה וצמיד טבעת עגיל וכומז לכפר על נפשתינו לפני יהוה: בדברי הי. ג

מוסף רש"י

ואמת המלך שבבה. ומתם מתה ויתמת היא, כלומרמיג ומתמו מעה מי ודיה יב.): שבבה, עמה מתמתו. כמה נמי מים נמו מרוחתן (סנהדרין קח.) אורזילא דרימא בר יומא. דאם לא מחר, לאותו היום עצמו: כחר חבור. בן היה גדול: מרבעתא דרישא. מקום בוסתא לאחר כשסוכה על הקרקע. (ושבים ב"ב עב.): רמא קבא. הטיל רשי יסבר הרשי לידרגא לפי שמה עד שמסמסמוסו המים מעט מעט (שם ע"ר ד"ה מרבעתא דרישא): בשר אבותיו. שמתו שם בגילה (עבודה זרה ב.): או קרבן שומע אני כו'. ריבה דנרייתא מתי"ב כמי אחת, יכול כשאחד מוליק בפנים יכה חייב ודין כיא יכי, מ"ל קרבן, על הקרבן כיא חייב ואינו חייב על המוליק, לי קרבן שומע אני יכי, כלומר לי אינו אומר קרבן לגיליא לא המוליק בפנים אלא לבית קדשי בדק הבית שבמקום בתוך שיכא חייב, שבחר לף הם נקראי קרבן כענין שנאמר ויקרב את קרבן ה' אים אשר מצא. ויכא ולאי בדק הבית כיא (יומא סג.). ויקרב את קרבן ה' יצי כלי הבא לאעבדה ידמיד, דהייבי למלאכת המשכן (שמות לה.) יצאו קדשי בדק הבית שאינן ראוין. לא ביי עתידים לבא לפתח אהל מועד, ואני שמעתי שאינו ראוין לפתח אהל מועד שמתם קדשי בדק הבית כעלי מתיתן הן, דאמר מר המתפים תמימים לבדק הבית שיכי בעשה, ופ"ל לתמיד כן בתקיתה בגמ' זבחים (ר"ה ד"ה ראשון זבחים ד"ה בגמ' תמורה):

היינו דקם רימא התם. ומע"ג דכל השאר מתו בהכנלא מממת שהיה גדול וגבור לא הזיק לו הכהל: **אורזילא** דרימא. גר' ר"ת פי' עופר של ראש דעופר האילים מתרגמי' אורזילא דאילנא (שיר ב) וריחא הוא ראש של כרכי שמוחל דגרם בהמוכר את הספינה (ב"ב דף עב.) אורזילא דימא (ר"ה) ומפרש דג של יס ומגב ריהטיה לא דק דהא אמר הכא לא נגזרה גזרה על דגים שבים ואותם כופל"ש שאינו קורין ראש לימא ואלנא אסור דראש ודאי מין חיה הוא ואלנא מותר כדכתיב אלו ודישון ומתרגמינן ויעלא ורימא וכופל"ש שבמקומינו קטנים אלין לומר שהוא מין ראש ויש במינו גדול דל"ש מאי קשיא ליה היכא קם הא לא קשיא ליה מריש (ר"ה) דני עילאי בפרק אלו טרפות (חולין דף עב:) היכא קם שהיו (ר"ה) אחיות אחרים קטנים שיכול להכנים ועוד הא קא חזינן דאותן כופל"ש בני מלאכה נינהו ומוסכין בקרון ומוכרין בהן וראש לאו בר מלאכה הוא דכתיב התקבר ראש בתנלה שהיו עבודו אם יסבד עמקים אחרין (שיר לט:) **יצאו** קדשי בדק הבית. בגלגול אחר פי' בקונטרס דממעט אפי' תמימים דהא פרת חטאת תמימה וממעטא משום דאינה ראויה לפתח אהל מועד ונראה דאין זו ראויה לפרת חטאת לא קיימא למזבח (ר"ה) ולאו מתפיס תמימים לבדק הבית הא אמר בסוף מתולה (דף לג:) בכל הראוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולה ומנכרו (ר"ה) לעורכי עולות ושלמים וא"ת מאי שנא קדשי בדק הבית תמימים משעירי יום"כ דאמר בס' שני שעירי (יומא דף סב:) דחייב על שניהם כחוץ הואיל ולחוייב לשעיר הנעשה כחוץ וכ"ש הכי דאין יוצאין מידי מזבח וי"ל כיון דעדיין לאו קדשי מזבח נינהו לא משיני לאוין לפתח אהל מועד (ר"ה): **כאן** קודם הגרלה בו'. בס' שני שעירי (יומא דף סב:) אמרי' דחייב על שניהם והיינו למסקנא דשמעתין דמשני כאן קודם וידוי ו'. אבל קודם הגרלה חייב דראוי לשעיר הנעשה כחוץ: **כאן** קודם וידוי **לאחר** וידוי. ומדפעור קרא קודם וידוי כ"ש לאחר וידוי וכי מיעטיה פתח אהל מועד מזבח דשם פרה ומשום קדשי בדק הבית ומיהו היא גופה תימה אמאי לא ממעטינן מלא' וכפ"ק דתמורה (דף יג.) גרס בכל הספרים ולא אוציא פרת חטאת ושעיר המשתלח שהם לאוין לפתח אהל מועד מ"ל לה' שמיוחדים לה' יצאו אלו שאין מיוחדין לה' ומיהו קדשי בדק הבית שפיר מיקרו מיוחדין לה' דכולם לשמים וע"כ נמי לא גרס פרת חטאת בגרייתי דלא מיקרי מתני' ועוד אנטריך אל פתח אהל מועד למעוטי גנו דלמרינן לעיל בפ' השוחט והמעלה (דף קז:):

נהי דאיפני מירושלים. כולה ר"ל קאמר לה: **מהכלא מתו.** וקבריס הנמים אתריהם בנתי קברות ואין לחוש לכל המרן אלא לשאר אלנות שהיה שם מנוגל ונשקעו בטיט: **תרבה דמעיקרא.** קודם מבול (ר"ה): **מכל אשר בחרבה.** לאפוקי דגים שבים: **דהיינו** (ר"ה) **דקם רימא הסם.** הראם זכר ונקבה שהוא גדול ואינו יכול לכנס לתיבה עמדו שם: **בוריות** (ר"ה). הכנסם לתיבה: **אורזילא.** הוא ראם (ר"ה) דימא שהוא על שפת הים: **כר יומא.** כיום שנולד: **משכא דאורי'.** משך (ר"ה) לוחרו: **כי מרבעתא דרישיה.** כי (ר"ה) מרבע של ראשו: **רמא ככא וסכר לירדנא.** הטיל גלל בירדן וסכר (ר"ה) הירדן וסתם הילוך מימיו. כגא (ר"ה) כמו (עירובין דף נט:) כיבוי דרעותא דיבון: **חוטמו.** שיוכל להנשים: **לא ירד מבול לא"י.** ולמה ליה לשנויי הכי לימא דהתם קם ל"ל דל"ג (ר"ה): **והא קא סגיא מיבה.** והא התיבה מהלכת על פני המים מגבהה לגמוך נמצא חוטמו נשמטת מן המיבה ומת: ומשני **קרינו קשרו לתיבה: כרוחתין נידונו.** ונמצא נמלא ברותחין: **וליטעמיך מיבה ליכי סגיא.** והלא זמותה היא מבית ומבחוץ דכתיב וכפרת אותה וגו' (בראשית ו) וכיון דרותחין הן היאך מהלכת שאין זמתה נפשר: **עוג מלך הכשן.** דכתיב ביה וינא הפליט וא"ל יוחנן (נדה דף סב:) זה עוג שפלט מאנשי דור המבול: **גם נעשה וגלטנו.** המים שבתיבה ומם עמד (ר"ה) עוג והרחם וגם הזמת לא נפסד והרחם לא הולכן לתיבה ומפני גוהכן לא טבעו: **הא לא פש.** מן המתים שם כלום לתמידי דגבוה היא הספילות המים לנבל שהיה מלולה: **למה נקרא שמה מלולה.** דכתיב (ישעיה מד) האומר לעולה חרבי: **אי אפשר דלא אדביקו.** בטיט: **שמנערם עשיריה** (ר"ה). מפני שאינן מרחמים על הכריות כדאמרינן במסכת בילה (דף לב:) עשירי בכל יורדי גיהנם הן: **כאילו אוכל שקצים ורמשים.** שלא מבול: **לו קרבן שומע אני כו'.** קרבן דכתיב בשחוטי חוץ (ויקרא יז) להקריב קרבן וגו' דרש ליה בת"כ על הקרבן חייב ואינו חייב על השוחט חולין בפנים או קרבן לאו לבכי אתא אלא לחייב על קדשי בדק הבית שנשחטן בחוץ שלא נקראו קרבן כענין שנאמר (במדבר לא) ונקרב את קרבן ה' אים אשר מצא כלי זהב אלעדה וצמיד ואין זה אלא לבדק הבית: **שאין ראוין לפתח אהל מועד.** אני שמעתי בסדר יומא לפי שהתמן בעלי מומין דקי"ל המתפיס תמימים לבדק הבית עובר בעשה במס' תמורה (דף יג:) אבל לא לענין הסוגיא אני למד כאן לאפילו תמים נמי קרי אינו לאוי דלא הועמד לבא אל אהל מועד והא פרת חטאת תמימה היא וקרי לה אינו ראוי: **אוציא את אלו שאין.** עתידין (ר"ה) לאהל מועד ולא אוציא שעיר המשתלח דלאוי הוא שהוא תמים דכתיב ראוי לשם דלא ידענן הי מתרמי (ר"ה) זה שמעתי. ולפי סוגיא של שמועה זו משמע דקרי ליה לאוי ועתיד ליכנס משום הגרלה ווידוי: **מ"ל לה.** להקריב קרבן לה' המיוחד לה' להוציא שעיר המשתלח שאינו מיוחד לשם: **קודם הגרלה.** הוי לאוי ועתיד ליכנס משום הגרלה ואי דמעטינן מלה' ל"ל למיי: **אחר** (ר"ה) **הגרלה.** לא לאוי לבא הוא ומימעטו מאל פתח: **הא אוכא וידוי.** דבעי ליכנס להתוודות עליו: **פיקוח לי מאל פתח אהל מועד.** דהא לאו לאוין הן לבא לעזרה: בשלמא

היינו דקם רימא התם. ומע"ג דכל השאר מתו בהכנלא מממת שהיה גדול וגבור לא הזיק לו הכהל: **אורזילא** דרימא. גר' ר"ת פי' עופר של ראש דעופר האילים מתרגמי' אורזילא דאילנא (שיר ב) וריחא הוא ראש של כרכי שמוחל דגרם בהמוכר את הספינה (ב"ב דף עב.) אורזילא דימא (ר"ה) ומפרש דג של יס ומגב ריהטיה לא דק דהא אמר הכא לא נגזרה גזרה על דגים שבים ואותם כופל"ש שאינו קורין ראש לימא ואלנא אסור דראש ודאי מין חיה הוא ואלנא מותר כדכתיב אלו ודישון ומתרגמינן ויעלא ורימא וכופל"ש שבמקומינו קטנים אלין לומר שהוא מין ראש ויש במינו גדול דל"ש מאי קשיא ליה היכא קם הא לא קשיא ליה מריש (ר"ה) דני עילאי בפרק אלו טרפות (חולין דף עב:) היכא קם שהיו (ר"ה) אחיות אחרים קטנים שיכול להכנים ועוד הא קא חזינן דאותן כופל"ש בני מלאכה נינהו ומוסכין בקרון ומוכרין בהן וראש לאו בר מלאכה הוא דכתיב התקבר ראש בתנלה שהיו עבודו אם יסבד עמקים אחרין (שיר לט:) **יצאו** קדשי בדק הבית. בגלגול אחר פי' בקונטרס דממעט אפי' תמימים דהא פרת חטאת תמימה וממעטא משום דאינה ראויה לפתח אהל מועד ונראה דאין זו ראויה לפרת חטאת לא קיימא למזבח (ר"ה) ולאו מתפיס תמימים לבדק הבית הא אמר בסוף מתולה (דף לג:) בכל הראוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולה ומנכרו (ר"ה) לעורכי עולות ושלמים וא"ת מאי שנא קדשי בדק הבית תמימים משעירי יום"כ דאמר בס' שני שעירי (יומא דף סב:) דחייב על שניהם כחוץ הואיל ולחוייב לשעיר הנעשה כחוץ וכ"ש הכי דאין יוצאין מידי מזבח וי"ל כיון דעדיין לאו קדשי מזבח נינהו לא משיני לאוין לפתח אהל מועד (ר"ה): **כאן** קודם הגרלה בו'. בס' שני שעירי (יומא דף סב:) אמרי' דחייב על שניהם והיינו למסקנא דשמעתין דמשני כאן קודם וידוי ו'. אבל קודם הגרלה חייב דראוי לשעיר הנעשה כחוץ: **כאן** קודם וידוי **לאחר** וידוי. ומדפעור קרא קודם וידוי כ"ש לאחר וידוי וכי מיעטיה פתח אהל מועד מזבח דשם פרה ומשום קדשי בדק הבית ומיהו היא גופה תימה אמאי לא ממעטינן מלא' וכפ"ק דתמורה (דף יג.) גרס בכל הספרים ולא אוציא פרת חטאת ושעיר המשתלח שהם לאוין לפתח אהל מועד מ"ל לה' שמיוחדים לה' יצאו אלו שאין מיוחדין לה' ומיהו קדשי בדק הבית שפיר מיקרו מיוחדין לה' דכולם לשמים וע"כ נמי לא גרס פרת חטאת בגרייתי דלא מיקרי מתני' ועוד אנטריך אל פתח אהל מועד למעוטי גנו דלמרינן לעיל בפ' השוחט והמעלה (דף קז:):

שאינן ראוין (ר"ה) אוציא את אלו שאינן ראוין ולא אוציא את שעיר המשתלח שהוא ראוי לבא אל פתח אהל מועד ת"ל לה' להוציא (ר"ה) שעיר המשתלח שאינו מיוחד לה' לא קשיא כאן קודם הגרלה לאחר הגרלה נמי האיכא וידוי אלא אמר רב מני לא קשיא כאן (ר"ה) קודם וידוי כאן לאחר וידוי: הרובע והנרבע: והא נמי תיפוק לי מפתח (ר"ה) אהל מועד מיוחד לשם: **קודם הגרלה.** הוי לאוי ועתיד ליכנס משום הגרלה ואי דמעטינן מלה' ל"ל למיי: **אחר** (ר"ה) **הגרלה.** לא לאוי לבא הוא ומימעטו מאל פתח: **הא אוכא וידוי.** דבעי ליכנס להתוודות עליו: **פיקוח לי מאל פתח אהל מועד.** דהא לאו לאוין הן לבא לעזרה: בשלמא

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com